



HABRUTA NIGHT

TUESDAY | 9 PM
SHAARE ZION

WINE ON PURIM

Tonight's learning is dedicated
L'Refuah Shelema Refael David Ben Claudie

Reproduced by Habruta Night Booklet with permission of the
copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

“

Week 6

Topic

THE MITZVA OF DRINKING WINE ON PURIM

”

TOPIC DISCUSSION

What's the idea of having wine on Purim?

How much should one drink?

Do ladies drink?

מגילה ז:

היום ולא צאו המלמדים לביה
המדרש: מרתג' אין בין יום טוב
אשר באת. להיות מותר לכתולה ציור
טוב מזה שאסור בשבת אבל לענין
עונשין יש הרבה שזה נסקילה וזכרת
זה בלא גרידא: גמ' זה וזה
שוין. אסורין ציור טוב כשבת:
שאפשר. כגון סקין שנפגם מערב
יום טוב: שאי אפשר. כגון סקין

אבין מחלפי סעודתיהו להודרי אמר רבא
מייחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע
בין ארור המן לברוך מרדכי רבה ורבי זירא
עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום
קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי
רחמי ואחיה לשנה אמר ליה נתי מר ונעביד
סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל
שעתא ושעתא מתרחיש ניסא, אמר רבא

טפי כשהוא עשוי מאתמוול כגון ההוא
דהמנניע אסור לעשותו צי"ט אבל
מכשירין דלא מתקלקל כשנעשו
מאתמוול זהא ודאי יש לחלק [מין]
היכא דאפשר ללא אפשר:
חייבי בריתות בב"ד דהו" פ"ה
בכלל ונכרתו הנפשות
העושות וקשה דאם כן הו" ליה למימר
אחומר בכלל היתה כלומר בכלל

One is obligated to become intoxicated with wine on Purim, until one does not know the difference between cursed is Haman and blessed is Mordechai. [10]

The Gemara cites a related incident:

Rabbah and R' Zeira had the Purim feast together. They became intoxicated. Rabbah arose and slew R' Zeira. The next day, [Rabbah] prayed for mercy on R' Zeira's behalf and revived him. The following year [Rabbah] asked [R' Zeira]: Let master come and we will have the Purim feast together. [R' Zeira] answered him: Not every time does a miracle occur. [11] [12]

Just to clarify: *Maharsha* explains; he didn't kill him. He just gave him too much to drink.

The *Ran* suggests that the reason the Gemarah is telling us the story of *Rabbah* and *Rav Zeira*, is to teach us to be cautious not to get too intoxicated, (i.e. we don't go with *Rava*).

QUESTIONS ON THE GEMARAH

What's the idea of having wine on Purim?

How can *Rava* say something without sourcing it?

If you think of it, by the megillah we sing ברוך מרדכי and ארור המן very clearly, why mess it up?



נהרא אמר ליה הא נמי הב ליה^א אל תפל דבר מכל אשר דברת^ב וקח המן את הלבוש ואת הסוס אול אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה וסוסייה מיוחד בידה מירתת אמר להו לרבנן האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי זילו מקמיה די לא תכוו בגחלתו בההיא שעתא נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא אתא המן וייתב ליה קמייהו ואורין עד דסליק מרדכי לצלותיה אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בזמן שבת המקדש קיים מאן דמגרב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא^ב ומתכפר ליה אמר להו אתא מלי קומציה קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דדיי אמר ליה רשע^ג עבר שקנה נכסים עבד למי ונכסים למי אמר ליה קום לבוש הגי מאני ורכוב האי סוסיא דבעי לך מלכא אמר ליה לא יכלנא עד דעיילנא לבי בני ואשקול למזינא דלאו אורח ארעא לאשתמושי במאני דמלכא הכי^ד שדרה אסתר ואסתרניהו לכולהו בי בני ולכולהו אומני עייליה איהו לבי בני ואסחיה ואזיל ואייתי זוזא מביתיה וקא שקיל ביה מזייה בהדי דקא שקיל ליה אינגר ואיתגח אמר ליה אמאי קא מיתנחת אמר ליה גברא דהוה

חשיב ליה למלכא מכולהו וברבנוהי השתא לישוייה בלאני וספר אמר ליה רשע ולא ספר של כפר קרצום היית תנא המן ספר של כפר קרצום היה עשרים ושנים שנה בתר דשקלינהו למזייה לבשינהו למאניה

אמר ליה סק ורכב אמר ליה לא יכלנא דכחישא חילאי מימי תעניתא גחין וסליק כי סליק בעט ביה אמר ליה לא כתיב לכו^א בגפל אויבך אל תשמוח אמר ליה הגי מילי בישראל אבל בדידכו כתיב^ב ואתה על במותימו תדרוך^ג ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו כי הוה נקיט ואזיל בשבילא דבי המן חזיתיה ברתיה דקיימא אאיגרא סברה האי דרכיב אבוה והאי דמסגי קמיה מרדכי שקלה עציצא דבית הכסא ושדיתיה ארישא דאבוה דלי עיניה^ד וחזת דאבוה הוא נפלה מאיגרא לארעא ומתה והיינו דכתיב^ה וישב מרדכי אל שער המלך אמר רב ששת

ששב לשקן ולתעניתו^ו והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש אבל על בתו וחפוי ראש על שארע לוי ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו וגו' קרי להו אוהביו וקרי להו חכמיו אמר רבי יוחנן כל האומר דבר חכמה אפילו באומות העולם נקרא חכם^ז אם מזרע היהודים מרדכי וגו' אמרו ליה אי משאר שבטים קאתי יכלת ליה ואי משבט יהודה ובנימין ואפרים ומנשה עוררה את גבורתך^ח נפל תפול לפניו אויבך אינך דכתיב בהו^ט לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך^י נפל תפול לפניו

שהביאורו בבהלה ולא רמץ יפה מנינופו: שיה. חושש: מלמד שהיתה מחוזה כנגד אחשוורוש. מרבי (ד) אתה לומד איש כל ואויב המן הרע הזה: גופל. לשון עושה והולך נופל ורובה לזקוף והמלאך מפילו: וישלך עליו. הקב"ה משליך פורענות על הרשע בלי חמלה: מידו ברוח יברא. בני סיעתו ותכריו צרכים מילד: אחת שם אפטר. שהיה כעוס לאשורוש על מה שעשה המן לאסתר: דבר שנצטער בו אותו צדיק. לעד נמכר יוסף על ידי קנאת אחיו: יכשל

ודחי עשרה אלפי ככרי כספא.
שמעתי שעשרה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל^א לכל אחד מישראל שהיו שם מאות אלף כשיאלו ממלכים^ב ואמר שיתן לאתשורוש כל פדיונם (ט) ודוק ותשכח: נרי

Haman was forced to carry out the king's order and:

אָל — *Then Haman took the garments and the horse.*^[9] „וַיִּקַּח הָמָן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס׃” — He went and found that rabbis^[10] were sitting before [Mordechai], and he was demonstrating the laws of *kemitzah*^[11] to these rabbis.^[12] — When Mordechai saw that [Haman] was coming towards him with [the king's] horse held in his hand, he became afraid. [Mordechai] told the rabbis: — This wicked man is coming to kill me. זילו — Move away from him so that you too are not burned by his coal.^[13] — At that moment, Mordechai wrapped himself in his cloak and stood up to pray.

The Gemara relates the encounter with Haman:

ואוריו עד דסליק מרדכי — Haman came and sat before them, וְיָתִיב לִיה קמיהו — אמר להו במאי עסקיתו — and waited until Mordechai finished his prayers. — אמרו ליה בזמן שבית שכינתא? — He asked [the disciples]: With what topic of study are you occupied? — They answered him: When the Holy Temple was in existence, מאן דמנדב, — one who pledged a *minchah* offering^[14] brought a fistful^[15] of fine flour and would gain atonement through it.^[16] — אמר להו — אמר ליה רשע^[17] — [Mordechai,] upon hearing this, said to [Haman]: Villain! למי ונכסים למי עבד עבד שקנה נכסים עבד — If a slave acquires property, to whom does the slave belong and to whom does the property belong? It certainly belongs to his master! Since you are my slave,^[18] that money was mine, not yours.

After this dialogue:

— אמר ליה קום לבוש הגני מאני ורכוב האי סוסיא — [Haman] said to [Mordechai]: Arise, put on these garments, and ride this horse, דבעי לך מלכא — for the king wishes you to do so. — אמר ליה לא יבילנא עד דעוילנא לבי בני ואשקול למזויא — [Mordechai] responded to him: I cannot do so until I first go to the bathhouse and have my hair cut,^[19] דלאו אורח ארעא — for it is not proper^[20] to use the garments of the king in

The Gemara continues its narrative of the encounter:

Haman then led Mordechai through the city square:

”וַיִּקְרָא לִפְנֵיו בְּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ” — *And proclaimed before him: This is what is done for the man whom the king especially wants to honor.*^[25] **בִּי הָיָה נָקִיט וְאַזְיֵל** — *As he was leading Mordechai through the street of Haman’s house,* **בְּשִׁבְלֵא דְּבֵי הָמָן** — *As he was leading Mordechai through the street of Haman’s house,* **חֲזִיתִיה בְּרִתְיָה דְּקִיִּימָא אֲאִיגְרָא** — *[Haman’s] daughter, who was standing on the roof, saw it.* **סְבָרָה הָיִ דְּרָכִיב אֲבוּהָ** — *However, she thought that the one who was riding on the horse was her father,* **וְהָיִ דְּמִסְגִּי קִמִּיה מְרַדְּכִי** — *and the one who was walking before*

him was Mordechai. **שָׁקְלָה עֲצִיצָא דְּבֵית הַבְּסָא** — She took the chamber pot **וְשָׁדִיתָיָהּ** — and threw it upon the head of her father, thinking that he was Mordechai. **וְחָזָת דְּאָבוּהָ הוּא** — and she saw that it was actually her father. **וְנָפְלָה מֵאִיגְרָא לְאַרְעָא וּמָתָה** — Thereupon she fell from the roof to the ground and died. **וַיָּשָׁב מֶרְדֳּכָי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ** — And thus it is written: *Mordechai returned to the king's gate.*^[26] **אָמַר רַב שֵׁישֶׁשׁ** — Rav Sheishess said in exposition of this verse: **שָׁשָׁב לְשַׁקּוֹ וּלְתַעֲנִיתוֹ** — This teaches that he returned to his sackcloth and his fasting.^[27] The verse continues: **וְהָמָן נָדַחַף אֶל בֵּיתוֹ אָבֵל וְחָפוּי רֹאשׁ** — *And Haman hurried to his house, mourning and with his head covered.* This means: **וְחָפוּי רֹאשׁ** על שְׁאִירַע לוֹ — mourning for his daughter who had just died; **אָבֵל** על בתו — and with his head covered because of what had happened to him.^[28]

When Haman returned home:

וַיְסַפֵּר הָמָן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל-אֲהָבָיו וּגְו' — *Haman told to Zeresh, his wife, and to all his intimate friends etc.*^[29]

The Gemara analyzes this verse:

וְקָרִי לָהּ — The beginning of the verse calls them *his intimate friends*, **וְחָכְמָיו** — and later in the verse, it calls [those same people] *his wise men*. Why is this? **כָּל הָאֹמֵר דְּבַר חֲכָמָה אֶפִּילוּ בְּאוֹמוֹת הָעוֹלָם נִקְרָא חָכָם** — R' Yochanan said: *Whoever says something wise,*^[30] **אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן** — even if he is from the nations of the world, is called in Scripture "a wise man." Therefore, since Haman's friends replied with wisdom, they are referred to as wise men.

The end of the previously cited verse records the wise statement:

אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מֶרְדֳּכָי וּגְו' — *If Mordechai is of Jewish descent etc.* The verse continues: *you will not prevail against him, but you will undoubtedly fall before him.*

This is to be expounded as follows:^[31]

אָמְרוּ לָהּ — They told [Haman]: **אִי מִשָּׁאֵר שְׁבָטִים קָאֵתִי** — If [Mordechai] comes from the other tribes, **יִכָּלֵת לָהּ** — perhaps, you can prevail against him. **וְאִי מִשְׁבֵּט יְהוּדָה וּבִנְיָמִן** — However, if he is from the tribes of either Judah, or Benjamin, or Ephraim, or Menasheh, **לֹא יִכָּלֵת לָהּ** — you will not prevail against him.

Their proof:

יְהוּדָה — Judah cannot be defeated, **יָדָךְ בְּעֶרְףְּ אִיבִידָךְ** — for it is written:^[32] *Your hand will be at your enemies' nape.* **אֲחֵרֵי** — The others [i.e. Benjamin, Ephraim, and Menasheh] cannot be defeated either **לִפְנֵי אֲפָרַיִם וּבִנְיָמִן וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה אֶת-גְּבוּרָתָךְ** —

PUNCHLINE

A main part in the story of Purim is, that in a blink of a moment it went from Haman being on the top to Mordechai being on the top. עד דלא ידע doesn't mean that you don't know, rather it happens so quickly that it's going to have you stunned (you will be in denial). ישועת ה' כהרף עין!

ביאור הלכה

Question: How can the rabbis institute drinking on Purim. Drinking is something which is mentioned in the Torah and Navi as a stumbling block which causes sin?

Answer: Since all the miracles that happened on Purim was through wine. Achashverosh gets drunk and kills Vashti, which allows Esther to become queen. Haman's downfall was at Esther's party.

In order to remember these great miracles, the rabbis instituted to drink wine.

ואם תאמר, איך יתחייבו חז"ל מה שנזכר בתורה ובנביאים בכמה מקומות השכרות למכשול גדול? ויש לומר, מפני שכל הנסים שנעשו לישראל בימי אחשורוש היו על ידי משתה, כי בתחלה נטרגה ושתי על ידי משתה ובאה אסתר. וכן ענין המן ומפלתו היה על ידי משתה, לכן חייבו חכמים להשתכר עד כדי שיהא נזכר הנס הגדול בשתיית היין.

ומכל מקום כל זה למצוה ולא לעכב.

מאירי

There is a mitzva to be happy on this very day. Your meal shall not lack anything. The goal is to thank Hashem for the miracles he has done.

מצוה להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר.. שיהא שמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת השם יתברך והודאה על נסים שעשה לנו.

חיי אדם

Since the miracle happened with wine, one should drink a little more than his usual norm, in order to remember the great miracle.

כיון דנעשה הנס על ידי יין, לכן חייבו חכמים לשתות לפחות יותר מהרגלו, כדי לזכור הנס הגדול.

DO LADIES DRINK?

שבט הלוי

There is no question, it is obvious that this mitzva does not apply to women. Too much wine is not good for women.

ב. ואשר שאל אם נשים חייבות בכלל מנחת היום גם חייב אינש לבשומי בפוריא עד דלא ידע. לדידי אין שום שאלה, דלא שייך זה באשה (גם אם ננקוט דשייך עוד בזה"ז כמבואר בפוסקים), דחז"ל הקפידו בכמוצות ס"ה ע"א מלימתן רבוי יין לאשה מטעמי התגברות היצר ובשו"ע אה"ע סי' ע', וגם אם בעלה עמה, אין דרך עד דלא תדע כמוצן, ועיין לשון מאירי שם אין רבוי יין יפה לאשה, והדברים פשוטים.

משנה ברורה

קסא. באר הגזירה

הלכות מגילה סימן תרצה

תרצה דיני סעודת פורים. וכו' ד' קטעים:

א שם בנקרא במגלה
ז. ב מימרא דרבא שם.
ג גם זה מימרא דרבא
שם.
(יש מפרשים
שכיוון מרדכי ואורו
המן חשבה דין
כחשבה דין ושארין
לשנות כל כך עד שלא
ידע לכת המספור).

(8) הגה מצוה * להרבות בסעודת פורים (טור). (א) ובסעודה אחת יוצאים (מרדכי סוף פרק קמא): **א. בסעודת פורים**
(ב) **שעשאה בלילה, לא יצא ידי חובתו:** הגה ומכל מקום גם בלילה * ישמח (ג) וירבה קצת בסעודה. (תשובת
מהרי"ב): **ב. חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע (ד) בין ארור המן לברוך מרדכי:** הגה
ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך, אלא ישתה יותר מלמודו (כל בו) (ה) ויישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור
המן לברוך מרדכי * (מהרי"ל) ואחד המרבה ואחד הממעיט וכלבד שיכונן לבו לשמים. ואין להתענות בפורים (ו) מלבד
תענית תלוס. (ז) ועין לעיל סימן תקסח וסימן תקע. יש שנהגו ללבוש בגדי שבת יום טוב בפורים, וכן נכון (מהרי"ל).
ונוהגים לעשות סעודת פורים (ח) לאחר מנחה, וערבית יתפללו בלילה, ומתפללים מנחה תחלה (ט) בעוד היום גדול,
ורב הסעודה צריכה להיות ביום (מנהגים), ולא כמו שנהגין להתחיל סמוך לערב ועקר הסעודה היא ליל ט"ו. וכשחל

המשנה

באר היטב

6. ישמח. אפלו בליל י"ד, עין ב"ח, וכן כתב שגר קנסת הגדולה. וילבש בגדי שבת
גם בן מבשר, מציאתי, וכן כתב בסדר היום וזה לשונו, וימצא בביתו גרות דולקות
ושלחן ערוך ומשה מצעת: **ג. ויישן.** ויש אומרים שלא ידע לחשב שארור המן
בגמטריא ברוך מרדכי, מן אברהם. וי"ז כתב, לפי עניות דעתי נראה לפרש דצריך
האדם לתת שבת לו יחברך על טובה כפולה ששעה עמנו, הראשונה היא פרצנות
שהביא הוא על המן, ואלו לא נתברך מרדכי אלא היה נצול עם כל ישראל דינו, אלא
שברכו למרדכי בגדלה מאד והטובה יתרה, על בן אמר צריך לבסומי עד שלא ידע
מעלתו מן ארור המן שזה מפלה שלו לברוך מרדכי שזה מעלתו שניה, עין שם:
ג. מנחה. ושל"ה כתב ויצעשה הסעודה קדם מנחה, עין שם:

כהם, עד כאן לשון הבני חיא, ועין בלקוטי פרי חדש שכתב בשם תרומת הדשן סוף סימן ק, כשעושה סעודה ביום מדליק אבוקה דרך שמחה ויום טוב, עין שם, וכעת לא מצאתי בתרומת
הדשן, ועין במתניין ברב מה שכתב על ספר שונה הלכות בזה. וכתב במור וקציעה, נראה לי שאין צורך להזהר לעשות בסעודת פורים וכן לאבילות וירושלים כיון דחייב לבסומי עד
דלא ידע כו' (ב) ויישן. עין באר היטב. ועין בסדור עמודי שמים שכתב שאביו הגאון ז"ל היה נוהג בימי בחרותו לקדם המימרא כפשוטו, ומי שהוא חלש בטבעו (או שמששתה עד
שאפשר שיבא על ידי זה לדי מעשה או דברים שלא כהגון) אין לו לשנות יותר מדאי, וראה לזכר ריב"א, ודו"ק, עד כאן לשונו, וכתבו כמה שכתב ריב"א הוא ראשי תבואת ר' יהודה

באר היטב

תרצה ב * חייב איניש וכו'. ואם תאמר, האיד וחיבו חז"ל מה שזכר
בתורה ובנביאים בכמה מקומות השכחות למכשול גדול,
וזה לומר, מפני שכל הנסים שנעשו לישראל בימי אחרונות היו על ידי משתה,
כי בתחלה נסדקה ושמתי על ידי משתה וכאם אסתר, וכן ענין המן ומפלתו היה
על ידי משתה, ולכן חיבו חכמים להשתכר עד כדי שיזהא נזכר הנס הגדול בשתיית
היין, ומכל מקום כל זה למצוה ולא לעצב נאליה (בהם):

(8) **עד דלא ידע וכו'.** וזה לשון המאירי, חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה
ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר, ומכל מקום אין אנו מצווין
להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטטנו על שמחה של הוללות
ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוך האהבת השם יתברך והודאה
על הנסים ששעה לנו, ועין שם מה שמבאר דברי הגמרא. וזה לשון החי
אדם, כיון שכל הנס היה על ידי יין, לכן חיבו חכמים להשתכר ולפחות לשמות
יותר מהרגל כדי לזכר הנס הגדול, ואמנם הידע בעצמו שיזלזל או במצוה מן
המצוות, בנטייל ידים וברכה וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב, או

על זה בשמחה, עד שיבא לידי כך שלא יבחין עוד מה בין טובה זו לזו. ועין באלה זוטא, דמכל מקום יראה להיות זהיר בענין נטילת ידים
וברכת המוציא וברכת המזון ויהיה שמחה של מצוה. ועין בפרי מגדים שכתב, דענין סעודת פורים ומתנות לאביונים ומשלוח מנות אפשר
דצריך פונה על זה לשם מצוה: (ה) ויישן ומתוך שישיין וכו'. וכן ראוי לעשות לפני מגדים: (ו) מלבד תענית תלוס. ויתענה * עד אחר
מנחה, * יאכל קדם ביאת השמש רק פעם אחת. הנשבע להתענות בפורים * יראה להתיר שבוועתו: (ז) ועין לעיל סימן תקסח. סעיף ה,
ובסימן תקע בכל הסימן: (ח) לאחר מנחה. הא דלא נהיגי לעשותה בשחרית, * משום ששורדים במשלוח מנות * ונמשכין ברכ עד המנחה,
ואסורין להתחיל בסעודה קדם מנחה: (ט) בעוד היום גדול. כתב אליה רבה בשם של"ה, המשבח, מי שעושה סעודה בשחרית, וכתב עוד,
שיקבץ אנשי ביתו וחבריו, דאי אפשר לשמח כראוי בחדו. ומכל מקום יהיה שמחה של דברי תורה, וכדלקמה:

שער הציור

תרצה א. מן אברהם: **א ב.** לבני ציון, ולבני כרפין בט"ו: **ג.** מאמר מרדכי ומביאו הגאון ר' ישעיה פיק בהנהגותיו. ודברי המגן אברהם צריך לצון על דברי המחבר (שם):
ד. ונס דברי תמימי אין שם על ליל ט"ו. ועין בפרי מגדים דליל ט"ו אין מחייב לאכל קצת, אבל פת למאן דאמר דבענין, אין צריך כי אם ביום י"ד לעצירת וי"ו
לכניסין. ועין במאמר מרדכי דתמה על לשון הכאר היטב סעיף קטן א: **ב ה.** ש"י והגרי"א. ועין ביד אפרים באור נחמד בזה. ומגן אברהם פירש בשם י"ש אומרים, דאדור המן בגימטריא
תק"ב כמו ברוך מרדכי ומשמשכר עד שלא ידע לחשב בגימטריא פטור מלהשתכר עוד: **ו.** מן אברהם: **ז.** פרי מגדים, וכן מוכח מפה שצנן המגן אברהם לצנן סימן תנב: **ח.** אחרונים:
ט. תרומת הדשן: **י.** הגרי"א: